

YÜKSEKÖĞRETİM'DE YETİŞKİN ÖĞRENCİLERE YÖNELİK POLİTİKALAR

Öğr. Gör. Emine Aruğaslan
Süleyman Demirel Üniversitesi
Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu, Isparta
eminearugaslan@sdu.edu.tr

Prof. Dr. Meral Uysal
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi
Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Bölümü, Ankara
muyisal@education.ankara.edu.tr

Özet

Bu çalışmada yaşam boyu öğrenme kapsamında yükseköğretimdeki yetişkinleri ilgilendiren eğitim politikaları üzerinde durulmuş, ardından Süleyman Demirel Üniversitesi'nde 25 yaş ve üzerindeki eğitim almaya karar vermiş geleneksel yaş dışındaki yetişkin öğrencilerin lisans eğitimine yönelik politikalar hakkındaki düşüncelerine yer verilmiştir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelinin kesitsel tasarım türü kullanılmış ve 25 yaş ve üzerindeki örgün lisans eğitimine başlayan öğrencilerin katılım profilleri incelenerek betimsel analizler yapılmıştır. Araştırma kapsamında 17 fakülteden, 2 yüksekokuldan ve 70 bölümden 472 geçerli veri toplanmıştır. Geliştirilebilir yükseköğretim politikaları; Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar, Deneyimlerin Kredilendirilmesine İlişkin Politikalar, Ekonomik Destek Politikaları ve Eğitim Destek Hizmetlerine İlişkin Politikalar olarak gruplandırılmıştır. Araştırma sonucunda yetişkinlere yönelik geliştirilebilir yükseköğretim politikalarında; devam zorunluluğunun kaldırılması, çalışanların işyerlerinden yasal olarak izinli sayılmaları ve il dışından gelen öğrenciler için uygun konaklama hizmetlerinin sunulması gibi konuların, özellikle çalışan yetişkin öğrenciler açısından önemli olduğu görülmüştür. Çalışmayan ve/veya gelir durumu düşük olan öğrenciler mali destek politikalarının geliştirilmesini istemişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Yaşam boyu öğrenme, yükseköğretim, lisans eğitimi, yetişkin öğrenci, eğitim politikaları.

POLICIES FOR ADULT STUDENTS IN HIGHER EDUCATION

Abstract

In this study, adult education policies in higher education were emphasized within lifelong learning, and then the ideas about the policies for undergraduate education of non-traditional students who decided to returning to education at Süleyman Demirel University at 25 years of age or older were included. Descriptive survey model was used in this study. 472 valid data were collected from 17 colleges, 2 schools and 70 departments. Improvable higher education policies are classified as Enter, Attendance and Time Arrangements, Recognition of Prior Experience, Economic Support Policies and Education Support Services. In consequence of research, it has been found that issues such as the removal of attendance obligation, working adults' being legally leave from their workplaces, and provision of accommodation services suitable for external students are important particularly in terms of working adult students. Students who are not working or has low income ask for the development of financial support policies.

Keywords: Lifelong learning, higher education, undergraduate degree, adult student, educational policies.

GİRİŞ

Eski dönemlerde insanlar, çocukluk ve gençlik dönemlerinde aldıkları eğitimlerle ömürlerinin tamamına yetecek bilgi ile yaşamlarını idame ettiriyorlarken, günümüzde insan ömrünün uzaması ve tüm alanlarda değişimin eskiye nazaran daha çabuk olması sebebiyle bu bilgiler ile bir ömür geçirmek artık imkânsız hale gelmiştir. Bireyler yaşamlarının belirli devrelerinde, eğitime katılma ihtiyacı hissederken, toplumsal bir yarar sağlayabilmek ve daha da önemlisi meslek hayatında yerlerini sağlamlaştırmak için yaşam boyu öğrenme ile kişisel gelişimlerini daima en üst seviyeye çekmek isterler. Zorunlu eğitime devam eden öğrenciler kadar geleneksel okul yaşı dışındaki yetişkin bireyler de yaşam boyu öğrenme sürecine tabi olurlar.

Öğrenci olma rolünün birinci plandan ikinci plana geçmiş olması yetişkin bir bireyi, yetişkinlik öncesinden ayırır (Lowe, 1985). Yetişkin öğrenciler, geleneksel yaştaki öğrencilerden farklı özelliklere sahip olan ve kolaylıkla ayırt edilebilen bazı karakteristiklere sahiptir (Kasworm, 2003). Bu karakteristikler yaşa, eğitim düzeyine, eğitime verilen araya, kişisel tecrübeler, katılım nedenlerine, çalışma ve gelir durumuna bağlı olarak değişebilir. Bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde ortalamadan büyük yaşta öğrenim gören ile eşanlamda kullanılan yetişkin öğrenen terimi, öğrenme deneyimleri ile ilişkili 25 yaş ve daha büyük (Compton, Cox ve Laanan, 2006; Lake ve Pushchak, 2007; Schuetze ve Slowey, 2002), genellikle 40 yaşın altında (Lowe, 1985), eğitimine en az iki yıl ara vermiş (Boeren, Holford, Nicaise ve Baert, 2012), ortalamanın üstünde aylık gelire sahip (Jung ve Cervero, 2002), tam zamanlı çalışan, yarı zamanlı öğrenci olan ve genellikle de evli ve çocuklu (Benshoff, 1993; Graham ve Donaldson, 1999; Kwang, Hagedorn, Williamson ve Chapman, 2004) kişileri ifade etmek için kullanılır.

Yetişkinlerin hem yaşam boyu öğrenme süreci hem de değişen çağ gereksinimleri ile yaygın ve örgün eğitimde her geçen yıl daha fazla yer almaya başladıkları, yapılan katılım araştırmalarında görülmektedir. Yetişkinlerin eğitime katılma durumları, bir konunun rastlantısal takibi veya yeni bir beceri öğrenme şeklinde yaygın türde olabileceği gibi, akşam derslerine katılım veya bir lisans programının takibi gibi örgün türde bir deneyim de olabilir (Slotnick, Pelton, Fuller ve Tabor, 1993).

Yetişkinler öğrenim düzeylerine göre eğitim seviyelerini bir sonraki aşamaya taşımak isterler. Son öğrenim düzeyi lise olan bir yetişkin 21. yy'ın temel eğitim gereksinimlerinden olan yaşam boyu öğrenme prensibi ile lise sonrası eğitim almak isteyebilir. Belirli bir yaştan sonra yükseköğretime dönme kararı alan yetişkinlerin de bu zorlu süreçte desteklenmeleri gerekir. Yetişkin lisans öğrencileri, genellikle yükseköğretim politikalarında, mali destek konularında veya kurumsal konularda ihmal edilen, önyargı duyulan bir gruptur (Sissel, Hansman ve Kasworm, 2001). Günümüzde yükseköğretim kurumları çoğunlukla 18-22 yaş arasındaki geleneksel yaştaki tam zamanlı üniversite öğrencilerine ve onların deneyimlerine odaklanır. Eğitim olanakları genellikle bu gurubun yeteneklerini dikkate alır ve eğitim yatırımları ekonomik ve politik açıdan bu kitleye yöneliktir. Ancak yükseköğretimde göz ardı edilemeyecek bir kesim olan yetişkin öğrenenler, farklı istekleri olan ve gittikçe büyüyen bir nüfustur (Compton ve diğ., 2006). Büyüyen bu popülasyonun eğitim ihtiyaçlarını derinlemesine anlamak ve desteklemek hem yükseköğretim kurum yöneticileri hem de politika yapımcılar için ulusal bir bakış açısı geliştirmeyi gerekli kılmaktadır (Coulter ve Mandell, 2012; Lakin, Mullane ve Robinson, 2007; Postan, 2014; Rabourn, Shoup ve Brckalorenz, 2015).

Avrupa ülkeleri, eğitim sistemlerini Bologna süreci ile ortak hale getirmiş olsalar bile belirli uygulanma şekilleri açısından farklılık barındırırlar. Bu farklılıklar, aynı zamanda eğitim kurumlarının kendilerini idame ettirş şekillerine göre de değişim göstermektedir. Boeren, Nicaise ve Baert (2010), yetişkinlerin yükseköğretime katılım durumlarını betimlemek için Avrupa'daki bazı ülkeleri 4 grupta toplamışlardır. İlk grubu İskandinav ülkeleri ve İzlanda olarak belirlemişlerdir. Bu ülkelerdeki katılım oranları yıllık bazda neredeyse %50 ve üzerinde çıkmıştır. İkinci grup Anglosakson ülkeleridir ve bu ülkelerdeki katılım oranları %35-50 arasındır. Üçüncü grup İspanya, İtalya ve Slovenya gibi bazı güney Avrupa ülkeleri ve aynı zamanda Belçika, Almanya ve Fransa gibi Batı Avrupa ülkeleridir. Bu ülkelere ait katılım göstergeleri %20-35 arasında değişmiştir. Son grup ise Portekiz ve Yunanistan gibi bazı güney Avrupa

ülkeleri ile Polonya ve Macaristan gibi batı Avrupa ülkeleri olmuştur. Son grup için katılım oranları genelde %20'nin de altında çıkmış ve en düşük orana sahip grup olmuştur. Aynı grup içerisinde yer alan ülkeler hem benzer kültürel ve tarihsel gelişim göstermiş, hem de işgücü piyasası politikası, eğitim politikası, sosyal güvenlik sistemi açısından benzerlik göstermiştir.

Yetişkinlerin yükseköğretime katılım oranları ülkelerin bu konuda belirledikleri politikalara göre değişmektedir. (Eurydice, 2011) tarafından, "Örgün eğitimde yetişkinler: Avrupa'daki politika ve uygulamalar" başlığıyla sunulan raporda, tüm örgün eğitim düzeylerine ait düzenlenen politika ve uygulamalar yetişkinleri hedef alacak şekilde ülke bazlı verilmiştir. Raporda yetişkin öğrencilerin yükseköğretime katılımına yönelik olarak düzenlenen politika ve uygulamaların istenilen düzeyde olmadığı ancak pek çok Avrupa ülkesinde yetişkin öğrencilerinin ihtiyaçlarına uygun çeşitli tedbirler alındığı ifade edilmiştir. Örneğin birçok ülkede, genel lise veya orta öğretimden çıkış diplomasının, yükseköğretime girmenin tek yolu olmadığı ifade edilmiştir. Ülkelerin geleneksel yaşta olmayan yükseköğretim adayları için önceki öğrenmelerini dikkate alan veya yükseköğretime hazırlayıcı programlar ile alternatif seçenek sundukları da ifadeler arasındadır. Ayrıca çok yaygın olan bir uygulama olmasa da bazı ülkelerde, yetişkinlerin önceki yaygın eğitimlerinde aldıkları eğitim ile yükseköğretimdeki bazı derslerden muaf tutuldukları da belirtilmiştir.

Broek ve Hake (2012), yedi ülke için yükseköğretimdeki yetişkinlerin katılımlarını artırmayı amaçlayan politikaları analiz etmişler ve 4 faktör belirlemişlerdir. Bu çalışmanın sonucunda yükseköğretimde esnekliğin artırılması, çevrimiçi ve karma eğitim olanaklarının sunulması, yetişkinlere maddi anlamda destek sağlanması ve yükseköğretim ile iş dünyasının daha yakın hale getirilmesi gibi faktörler ortaya çıkmıştır. Yetişkin öğrenenlerin eğitime daha fazla katılmalarını sağlayacak düzenlemelerin yapıldığı da görülmektedir. Örneğin Chao ve diğ. (2007) ABD'deki lise sonrası eğitim kurumları için hafta sonu sınıfları, çevrimiçi öğretim, "yetişkin dostu" öğretim yöntemleri gibi önemli destek hizmetlerinin, artan oranda yetişkinlere sunulmaya başladığını ifade etmişlerdir. Bu gibi yetişkinleri destekleyici açık öğretim, uzaktan öğretim gibi hizmetlerin giderek yaygınlaşmaya başladığı söylenebilir.

Yetişkinler dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de yükseköğretimde giderek artan oranda katılım göstermeye başlamışlardır. Türkiye'de yükseköğretime yerleşmenin koşulu Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan sınavlara girmektir. Yetişkinler bir yükseköğretim programına yerleşmek istediklerinde, YGS (Yükseköğretime Geçiş Sınavı) ve LYS (Lisans Yerleştirme Sınavı) sınavlarına girmeleri gerekir. DGS (Dikey Geçiş Sınavı), Mühendislik Tamamlama ve Lisans Tamamlama gibi sınavlar bir ön lisans ya da lisans derecesinden mezun olma gibi belirli bir önkoşul gerektiren sınav ve uygulamalardır. Daha önce bir yükseköğretim programından mezun olan bireylerin hemen bu sınavlara başvurmaması ya da sınavları kazanamaması sebebiyle eğitime uzun yıllar ara verdikleri düşünüldüğünde; tekrar bu sınavlara girip eğitim almak isteyen bireylerin geleneksel yaş sınırları içinde olmadıkları düşünülebilir. Dolayısıyla bu uygulamaların daha çok yetişkinlere yönelik olduğunu söylemek mümkündür.

Yetişkinler, yükseköğretimde ilk kez ya da yeniden bir lisans eğitimi almak istediklerinde ise, lise sonrası eğitimlerinin hemen ardından sınava giren geleneksel yaştaki öğrenciler ile aynı koşullarda YDS ve LYS sınavlarına girmektedirler. Bu durumda ev, iş ve aile sorumluluğu bulunan yetişkinler için sınavlara hazırlanıp geçerli puan almak oldukça emek isteyen bir süreç olacaktır. Bu sebeple Türkiye'de ilk kez ya da yeniden bir lisans eğitimi almak isteyen yetişkinlere yönelik giriş politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda lisans eğitimini kazanıp devam eden yetişkinlere devam konusunda, ekonomik ve eğitim desteği konularında da düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Türkiye'de örgün lisans eğitimi alan yetişkinleri hedef alan çok fazla çalışma bulunmamaktadır.

Bu çalışma, 25 yaş ve üzerindeyken örgün lisans eğitimi almaya karar vermiş olan yetişkin öğrencilerin demografik özelliklerini ve demografik özellikleri ile geliştirilebilir yükseköğretim politikaları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırma soruları şunlardır:

- 1- Yükseköğretimdeki yetişkinlerin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, medeni durum, çalışma durumu, aylık gelir) nelerdir?
- 2- Yetişkinlerin Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine, Deneyimlerin Kredilendirilmesine, Ekonomik Destek ve Eğitim Destek Hizmetlerine dair Politikaların geliştirilmesine ilişkin düşünceleri nasıldır?

3- Demografik özelliklerine göre politikaların geliştirilmesine yönelik düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Bu çalışmada tarama modelinin kesitsel tasarım türü kullanılarak, 25 yaş ve üzerindeki örgün lisans eğitime başlamış olan yetişkin öğrencilerin katılım profilleri incelenmiş ve katılım durumları hakkında betimsel analizler yapılmıştır.

Tarama araştırmaları büyük kitlelere ait düşünce ve özelliklerin betimlendiği araştırma türleridir. Bu tür araştırmalarda, genel olarak "ne, nerede, ne zaman" gibi soru cümleleri yer alır. Böylece araştırma konusu ile ilgili durumun bir fotoğrafı çekilir ve betimsel açıklamalar yapılır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Kesitsel tarama modelinde ise araştırmacı verilerini belirli bir zaman diliminde bir seferde olacak şekilde toplar. Bu şekilde elde edilen veriler, kısa sürede bilgi sunma avantajına sahiptir (Creswell, 2012).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Süleyman Demirel Üniversitesi'nde 25 yaş ve üzerindeki lisans eğitime devam eden 1621 kişi oluşturmuştur. Ural ve Kılıç (2006) 1600 kişilik bir evren için 310 kişilik çalışma grubu büyüklüğünü tavsiye etmektedir. Araştırma kapsamında herhangi bir örneklem belirlenmeden çalışma grubu üzerinde araştırmalar yapılmıştır. Araştırma kapsamında 17 Fakülte, 2 Yüksekokul ve 70 bölümden toplamda 472 geçerli veri toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı, araştırmacı tarafından ilgili literatür çerçevesinde oluşturulmuştur. Veri toplama aracı, uzman görüşleri alındıktan sonra hedef kitleye yönelik olacak şekilde pilot çalışması yapıp son halini almıştır. Veriler iki farklı şekilde toplanmıştır. Bunlardan ilki anketin basılı form haline getirilmesi ve çoğaltılması yoluyla elden; ikincisi ise anket formunun, çevrimiçi bir anket haline dönüştürülmesi ile çevrimiçi olacak şekilde toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada nicel yöntemle toplanan verilerin analizi; frekans (f), yüzde (%) ve Ki-Kare Bağımsızlık Testi kullanılarak SPSS 23 (The Statistical Package for the Social Sciences) paket programı ile bilgisayar ortamında yapılmıştır. Ki-Kare testi parametrik olmayan testlerdendir ve çapraz tablo ile kategorilere ait gözlenen ve beklenen frekanslar arasındaki farkın, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığının tespiti için kullanılır (A. Ural ve Kılıç, 2006). Yaş, gelir durumu gibi bazı sürekli değişkenler, veriler analiz edilemeden önce süreksiz (kategorik) değişkenlere dönüştürülmüştür. Demografik veri grupları ile geliştirilebilir yükseköğretim politikalarının ki-kare bağımsızlık testi ile anlamlı bir ilişki oluşturup oluşturmadığına bakabilmek için politikalara ait maddeler ilgili literatürden yararlanılarak kategorileştirilmiştir. Katılımcılar içerisinde yer alan 14 kişi boşanmış veya dul olarak belirlenmiştir. Ancak bu grup çalışmada ki-kare analizinin yapılabilmesi için bekar grubuna dahil edilmişlerdir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan 472 yetişkin öğrencinin; %69.70'ini erkekler, %30.30'unu kadınlar; %65.47'sini 25-34 yaş grubundakiler, %25.21'ini 35-44 yaş grubundakiler ve %9.32'sini 45 yaş ve üzeri yaşta katılımcılar; %49.36'sını evliler ve %50.64'ünü bekarlar, %54.03'ünü sürekli statüde çalışanlar, %35.17'sini herhangi bir işte çalışmayanlar ve %10.81'ini ise geçici statüde çalışanlar oluşturmuştur.

Yetişkinler veri toplama aracındaki maddelerden çoklu seçim yaparak ihtiyaç duydukları politikaları işaretlemişlerdir (Tablo 1). Tüm maddeler içerisinde geliştirilebilir yükseköğretim politikalarında ilk sırayı "Devam zorunluluğu istenmemeli" (%72.67), ikinci sırayı "Çalışan yetişkinlerin işyerlerinden yasal olarak izinli sayılmaları" (%69.70) ile "Dışarıdan gelenler için uygun konaklama hizmetleri sunulmalı" (%69.70) ve üçüncü sırayı ise "Çalışanlara yönelik hafta sonu ya da akşamları sınav imkanı

sunulmalı" (%68.64) almıştır. Tüm maddeler içinde "Programda farklı müfredat uygulanması" (%38.56), "Girişlerde yetişkinler için ayrı kontenjan uygulaması" (%38.98) ve "Giriş koşulları düzenlenmeli" (%42.16) en az işaretlenen yükseköğretim politikaları olmuştur.

Tablo 1: Yetişkin Lisans Öğrencilerinin Geliştirilebilir Yükseköğretim Politikalarına İlişkin Düşünceleri

Politika Grupları	Lisans Politikalarına Ait İfadeler	f	%
Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar	Yetişkinlere okulu tamamlamada süre sınırı konulmamalı	279	59.11
	Giriş koşulları düzenlenmeli	199	42.16
	Devam zorunluluğu istenmemeli	343	72.67
	Çalışanlara yönelik hafta sonu ya da akşamları sınav imkanı sunulmalı	324	68.64
	Çalışan yetişkinlerin işyerlerinden yasal olarak izinli sayılmaları	329	69.70
	Derslerin yaz döneminde alınması fırsatları sunulmalı	310	65.68
Deneyimlerin Kredilendirilmesine İlişkin Politikalar	Girişlerde yetişkinler için ayrı kontenjan uygulaması	184	38.98
	Yetişkinler iş tecrübelerine uygun derslerden muaf edilmeli	317	67.16
	Çalışan yetişkinler stajdan muaf tutulmalı	307	65.04
Ekonomik Destek Politikaları	Tüm dersler için muafiyet sınavı olmalı	212	44.92
	Harç ödeme koşulları iyileştirilmeli	220	46.61
	Devlet tarafından teşvik edici burs desteği sağlanmalı	295	62.5
	Devletin katkısı ile işverenin koşulsuz maddi destek sunması	253	53.6
Eğitim Hizmetlerine İlişkin Politikalar	Eğitim ihtiyacı için uygun geri ödeme koşullarına sahip banka kredisi desteği	208	44.07
	Dışarıdan gelenler için uygun konaklama hizmetleri sunulmalı	329	69.70
	Uzaktan eğitim ile derslerin desteklenmesi	282	59.75
	Öğretim elemanlarının yetişkin eğitimi konusunda bilinçlendirilmesi	287	60.81
	Programda farklı müfredat uygulanması	182	38.56
	Yükseköğretim ve iş piyasası işbirliği ilişkileri güçlendirilmeli	297	62.92

*Birden fazla seçenek işaretlendiği için yüzdeler 472 katılımcı üzerinden hesaplanmıştır.

Yetişkin öğrencilerden, geliştirilebilir yükseköğretim politikalarına ait verilen maddelerden kendileri için en önemli olanı da seçmeleri istenmiştir. Sunulan tüm maddeler yetişkin öğrenciler tarafından bir kere bile olsa en önemli madde seçilmiştir. verilen bu maddelerin her katılımcı için farklı derecede önemli olması beklenen bir durumdur. Yetişkinler, farklı katılım ve devam profillerine sahip, geleneksel yaştaki öğrencilere göre kıyasla benzersiz özellikleri olan öğrenci grubudur. Yetişkinler tarafından en çok işaretlenen en önemli madde "Devam zorunluluğu istenmemeli" (%16.95) iken en az işaretlenen en önemli madde ise "Giriş koşulları düzenlenmeli" (%0.85) ile "Programda farklı müfredat uygulanması" (%0.85) seçeneği olmuştur.

Geliştirilebilir yükseköğretim politikalarına göre en önemli madde seçimine göre analizlerin yapılabilmesi için maddeler ilgili literatür kapsamında 4 grupta toplanmıştır. Grupları; "Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar", "Deneyimlerin Kredilendirilmesine İlişkin Politikalar", "Ekonomik Destek Politikaları" ve "Eğitim Destek Hizmetlerine İlişkin Politikalar" oluşturmaktadır. Gruplar içerisindeki dağılıma bakıldığında giriş, devam ve zaman düzenlemelerine ilişkin politikalarda en yüksek oran %16.95 ile "Devam zorunluluğu istenmemeli" iken, en düşük oran %0.85 ile "Giriş koşulları düzenlenmeli" olmuştur. Deneyimlerin kredilendirilmesine ilişkin politikalarda en yüksek oran %7.42 ile "Yetişkinler iş tecrübelerine uygun derslerden muaf edilmeli" iken, en düşük oran %3.81 ile "Tüm dersler için muafiyet sınavı olmalı" olmuştur. Ekonomik destek politikalarında en yüksek oran

%10.38 ile "Devlet tarafından teşvik edici burs desteği sağlanmalı" iken, en düşük oran %2.12 ile "Devletin katkısı ile işverenin koşulsuz maddi destek sunması" olmuştur. Eğitim destek hizmetlerine ilişkin politikalarında en yüksek oran %5.51 ile "Öğretim elemanlarının yetişkin eğitimi konusunda bilinçlendirilmesi" iken, en düşük oran %0.85 ile "Programda farklı müfredat uygulanması" seçeneği olmuştur (Tablo 2).

Tablo 2: En Önemli Madde Seçilen Politikaların Gruplara Göre Dağılımı

Politika Grupları	Lisans Politikalarına Ait İfadeler	f	%
Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar	Yetişkinlere okulu tamamlamada süre sınırı konulmamalı	22	4.66
	Giriş koşulları düzenlenmeli	4	0.85
	Devam zorunluluğu istenmemeli	80	16.95
	Çalışanlara yönelik hafta sonu ya da akşam sınav imkanı sunulmalı	20	4.24
	Çalışan yetişkinlerin işyerlerinden yasal olarak izinli sayılmaları	47	9.96
	Derslerin yaz döneminde alınması fırsatları sunulmalı	24	5.08
	Girişlerde yetişkinler için ayrı kontenjan uygulaması	5	1.06
Deneyimlerin Kredilendirilmesine İlişkin Politikalar	Yetişkinler iş tecrübelerine uygun derslerden muaf edilmeli	35	7.42
	Çalışan yetişkinler stajdan muaf tutulmalı	29	6.14
	Tüm dersler için muafiyet sınavı olmalı	18	3.81
Ekonomik Destek Politikaları	Harç ödeme koşulları iyileştirilmeli	15	3.18
	Devlet tarafından teşvik edici burs desteği sağlanmalı	49	10.38
	Devletin katkısı ile işverenin koşulsuz maddi destek sunması	10	2.12
	Eğitim ihtiyacı için uygun geri ödeme koşullarına sahip banka kredisi desteği	12	2.54
Eğitim Destek Hizmetlerine İlişkin Politikalar	Dışarıdan gelenler için uygun konaklama hizmetleri sunulmalı	25	5.30
	Uzaktan eğitim ile derslerin desteklenmesi	22	4.66
	Öğretim elemanlarının yetişkin eğitimi konusunda bilinçlendirilmesi	26	5.51
	Programda farklı müfredat uygulanması	4	0.85
	Yükseköğretim ve iş piyasası işbirliği ilişkileri güçlendirilmeli	25	5.30
TOPLAM / YÜZDE		472	100

Yetişkinlerin en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri politika grubunu %42.80 ile "Giriş, Devam Ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar" oluştururken en düşük düzeyde katılım gösterdikleri politika grubunu ise %16.31 ile "Eğitim Destek Hizmetlerine İlişkin Politikalar" oluşturmuştur (Tablo 3).

Tablo 3: Politikaların Grup Bazlı Dağılımı

Politikalar	f	%
Deneyimlerin Kredilendirilmesine İlişkin Politikalar	82	17.37
Eğitim Destek Hizmetlerine İlişkin Politikalar	77	16.31
Ekonomik Destek Politikaları	111	23.52
Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar	202	42.80
TOPLAM	472	100

Tablo 4'te yetişkin öğrencilerin cinsiyetlerine göre örgün lisans eğitimine yönelik geliştirilebilir yükseköğretim politikalarına ait dağılımları verilmiştir. Geliştirilebilir yükseköğretim politikaları ile cinsiyet arasında istatistikî açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 4: Cinsiyete Göre Geliştirilebilir Yükseköğretim Politikaları

Politikalar	Cinsiyet					
	Erkek		Kadın		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Deneyimlerin Kredilendirilmesine İlişkin Politikalar	63	19.15	19	13.29	82	17.37
Eğitim Destek Hizmetlerine İlişkin Politikalar	55	16.72	22	15.38	77	16.31
Ekonomik Destek Politikaları	75	22.80	36	25.17	111	23.52
Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar	136	41.34	66	46.15	202	42.80
TOPLAM	329	100	143	100	472	100

$p > .05$, $\chi^2 = 2.86$, $Sd=3$

Tablo 5'te yetişkin öğrencilerin yaş gruplarına göre örgün lisans eğitime yönelik geliştirilebilir yükseköğretim politikalarına ait dağılımları verilmiştir. Lisans eğitime yönelik geliştirilebilir yükseköğretim politikaları ile yaş grupları arasında .001 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yaş grubu fark etmeksizin tüm katılımcılar, örgün lisans eğitime yönelik geliştirilebilir yükseköğretim politikalarında öncelikli olarak "Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar"ı seçmişlerdir. 25-34 yaş grubundaki yetişkinlerde ikinci sırayı "Ekonomik Destek Politikaları" alırken, diğer yaş grubundaki yetişkinler için ikinci sırayı "Deneyimlerin Kredilendirilmesine İlişkin Politikalar" almıştır. Genç yetişkinler daha çok istihdam edilmemiş bireyler olarak harç ve diğer eğitim giderleri için ekonomik destek politikalarına öncelik verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. İleri yaşta yetişkinler ise mesleki deneyimlerinden ve önceki eğitim deneyimlerinden sahip oldukları yeterliliklerin, okudukları programdaki müfredatla ilişkilendirilip ders ya da stajdan muaf tutulma fikrini daha çok önemsemişlerdir.

Tablo 5: Yaşa Göre Geliştirilebilir Yükseköğretim Politikaları

Politikalar	Yaş Grupları						TOPLAM	
	25-34		35-44		45 ve üzeri		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%
Deneyimlerin Kredilendirilmesine İlişkin Politikalar	44	14.24	26	21.85	12	27.27	82	17.37
Eğitim Destek Hizmetlerine İlişkin Politikalar	52	16.83	16	13.45	9	20.45	77	16.31
Ekonomik Destek Politikaları	91	29.45	12	10.08	8	18.18	111	23.52
Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar	122	39.48	65	54.62	15	34.09	202	42.80
TOPLAM	309	100	119	100	44	100.0	472	100

$p < .001$, $\chi^2 = 26.46$, $Sd=6$

Tablo 6'da yetişkin öğrencilerin medeni durumlarına göre örgün lisans eğitime yönelik geliştirilebilir yükseköğretim politikalarına ait dağılımları verilmiştir. Lisans eğitime yönelik geliştirilebilir yükseköğretim politikaları ile medeni durum arasında .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bekar ve evli yetişkinlerin lisans eğitime yönelik geliştirilebilir yükseköğretim politikalarında ilk sırayı "Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar" almıştır. Hem yaş gruplarına hem de medeni duruma göre ilk sırada seçilen politikalar aynıdır.

Evli ve bekar grubun ikinci sıradaki tercihleri farklı olmuştur. Bekar yetişkinler "Ekonomik Destek Politikaları"nı seçerken, evli yetişkinler "Deneyimlerin Kredilendirilmesine İlişkin Politikalar"ı seçmişlerdir. Bekar grubun mali yönden desteklenme ihtiyacı evli yetişkinlere oranla daha yüksek çıkmıştır. Evli yetişkinler ise geliştirilmesini istedikleri yükseköğretim politikalarında giriş, devam ve zamana yönelik politikalardan sonra sahip oldukları deneyimlerin okudukları programda kredilendirilmesini talep etmişlerdir.

Tablo 6: Medeni Duruma Göre Geliştirilebilir Yükseköğretim Politikaları

Politikalar	Medeni Durum					
	Bekar		Evli		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Deneyimlerin Kredilendirilmesine İlişkin Politikalar	36	15.06	46	19.74	82	17.37
Eğitim Destek Hizmetlerine İlişkin Politikalar	41	17.15	36	15.45	77	16.31
Ekonomik Destek Politikaları	68	28.45	43	18.45	111	23.52
Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar	94	39.33	108	46.35	202	42.80
TOPLAM	239	100	233	100	472	100

$p < .05$, $\chi^2 = 8.07$, $Sd=3$

Tablo 7'de yetişkin öğrencilerin çalışma durumlarına göre örgün lisans eğitime yönelik geliştirilebilir yükseköğretim politikalarına ait dağılımları verilmiştir. Lisans eğitime yönelik geliştirilebilir yükseköğretim politikaları ile çalışma durumu arasında .001 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çalışma durumunda bütün katılımcıların birinci ve ikinci önceliği farklı çıkmıştır. Çalışmayan katılımcılar için ilk sırayı "Ekonomik Destek Politikaları", ikinci sırayı ise "Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar" almıştır. Sürekli statüde çalışan katılımcılar için ilk sırayı "Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar", ikinci sırayı "Deneyimlerin Kredilendirilmesine İlişkin Politikalar" almıştır. Geçici statüde çalışan katılımcılar için ilk sırayı "Ekonomik Destek Politikaları" alırken ikinci sırayı "Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar" almıştır. Çalışmayan ve geçici statüde çalışan yetişkinler için birinci ve ikinci sırada gelen geliştirilebilir politikalara ait seçimler aynı olmuştur. Mali yetersizlik kaygısı taşıdıkları tahmin edilen bu gruplar için öncelik mali destek politikaları olmuştur. Sürekli statüde çalışan yetişkinler için mali destek politikaları son sırada yer almıştır.

Tablo 7: Çalışma Duruma Göre Geliştirilebilir Yükseköğretim Politikaları

Politikalar	Çalışma Durumu							
	Çalışmayan		Sürekli Statüde Çalışan		Geçici Statüde Çalışan		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Deneyimlerin Kredilendirilmesine İlişkin Politikalar	20	12.05	52	20.39	10	19.61	82	17.37
Eğitim Destek Hizmetlerine İlişkin Politikalar	27	16.27	43	16.86	7	13.73	77	16.31
Ekonomik Destek Politikaları	68	40.96	24	9.41	19	37.25	111	23.52
Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar	51	30.72	136	53.33	15	29.41	202	42.80
TOPLAM	166	100	255	100	51	100	472	100

$p < .001$, $\chi^2 = 66.00$, $Sd=6$

Tablo 8'de yetişkin öğrencilerin aylık gelir durumlarına göre örgün lisans eğitime yönelik geliştirilebilir yükseköğretim politikalarına ait dağılımları verilmiştir. Lisans eğitime yönelik geliştirilebilir yükseköğretim politikaları ile aylık gelir arasında .001 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kişisel bir geliri olmayan veya asgari ücretin altında bir gelire sahip bireylerin öncelikli tercihi ekonomik destek politikaları olmuştur. Diğer gelir düzeyine mensup yetişkinler giriş, devam ve zaman düzenlemelerine ilişkin politikaları öncelikli olarak seçmişlerdir. Ekonomik kaygıları bir kenara bırakmış olan yetişkinler için öncelik, eğitime devam edebilme koşullarının iyileştirilmesidir. Ancak bu sayede hedefledikleri sonuca en kısa sürede ulaşabileceklerdir. Koşulların iyileştirilmemesi durumu, yoğun sorumlulukları olan yetişkinlerin okulu geç bitirmelerine ya da bu koşullarda mücadele edemeyecek olanlar için eğitimlerini yarım bırakmalarına neden olabilecektir.

Tablo 8: Aylık Gelire Göre Geliştirilebilir Yükseköğretim Politikaları

Politikalar	Aylık Gelir												TOPLAM	
	Kişisel Gelirim Yok		Asgari Ücret Altı		1401-2500		2501-3500		3501-4500		4501ve üzeri			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Deneyimlerin Kredilendirilmesine İlişkin Politikalar	22	13.33	6	10.17	16	24.24	32	23.88	2	6.45	4	23.53	82	17.37
Eğitim Destek Hizmetlerine İlişkin Politikalar	28	16.97	8	13.56	9	13.64	24	17.91	4	12.90	4	23.53	77	16.31
Ekonomik Destek Politikaları	70	42.42	24	40.68	5	7.58	10	7.46	1	3.23	1	5.88	111	23.52
Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar	45	27.27	21	35.59	36	54.55	68	50.75	24	77.42	8	47.06	202	42.80
TOPLAM	165	100	59	100	66	100	134	100	31	100	17	100	472	100

$p < .001$, $\chi^2 = 97.28$, $Sd = 15$

Elde edilen bulgular sonucunda yetişkin öğrencilerin, geliştirilmesini düşündükleri yükseköğretim politikaları konusunda; yaş, medeni durum, çalışma durumu ve aylık gelir gibi demografik özelliklerine göre farklı önceliklere sahip oldukları görülmüştür. Tüm yaş grubundaki yetişkinlerin, evli ve bekarların, sürekli statüde çalışanların ve orta ve yüksek seviyede aylık gelire sahip olan yetişkinlerin önceliği Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar olmuştur. Çalışmayan ve düşük gelirli yetişkinler ise öncelikli olarak Ekonomik Destek Politikalarını seçmişlerdir. Eğitim Destek Hizmetlerine İlişkin Politikalar en düşük oranda tercih edilen politikalar olmuştur. Deneyimlerin Kredilendirilmesine İlişkin Politikalar ise genelde özellikle sürekli çalışan yetişkinler için önemli olmuştur. Sürekli statüde çalışan yetişkinler staj ve derslerden muaf tutulmak isterler. Bu sayede daha az sayıda derse devam ederek mezun olma sürelerini kısaltmış olacaktırlar.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Tüm eğitim kurumlarının işleyiş yapısı incelendiğinde, çok büyük oranda kendi hedef kitlelerine yönelik politikalar geliştirdikleri söylenebilir. Bu durumda yükseköğretim kurumlarının da daha çok geleneksel yaştaki öğrencilerini ön plana çıkartacak çalışmalar yaptığı söylenebilir. Yükseköğretim kurumlarının öğrencilerine yönelik politikalarında, yetişkin öğrencilerin yaşam biçimlerinin ve yetişkin yaşamındaki karmaşıklığın göz önünde bulundurulmadığı ifade edilebilir. Çoğu üniversite kurumu öğrenci hedef kitlesini ileri yaşta, evli ve çalışan olarak görmemektedir (Sissel ve diğ., 2001). Ayrıca öğretim elemanlarının, idarecilerin ve diğer destek personelinin tutum ve davranışlarına bakıldığında, yetişkin öğrencilerin geleneksel öğrenciler kadar teşvik edilmediği söylenebilir. Bu tür durumlar yetişkin öğrencilerin cesaretini kırıp onları başarısızlığa uğratabilmektedir (Kasworm, 2008).

Bologna süreci ile, yetişkinlerin yükseköğretime erişim fırsatlarını artırıcı etkilere sahip büyük reformlar yapılmıştır. Yetişkinlerin yükseköğretime en fazla katılım gösterdiği ülkeler, erişim politikalarına daha fazla önem vermeye eğilimli olan ülkeler olmuştur (Saar, Täht ve Roosalu, 2014). Yetişkinlerin üniversitelerde artan oranda yer alması durumu, eğitimcilerin ve politika yapıcılarının, geleneksel olmayan bu öğrenci grubuna karşı önlemler almasını gerektirmektedir (Home ve Hinds, 2000; Pollard, 2008). Bu kapsamda bu çalışma ile örgün lisans eğitimine devam eden yetişkin öğrencilerin karşılaştıkları engelleri de kapsayacak şekilde geliştirilebilir yükseköğretim politikaları; Giriş, Devam ve Zaman Düzenlemelerine İlişkin Politikalar, Deneyimlerin Kredilendirilmesine İlişkin Politikalar, Ekonomik Destek Politikaları ve Eğitim Destek Hizmetlerine İlişkin Politikalar olmak üzere 4 grupta toplanmıştır.

Yetişkinlerin çok büyük çoğunluğu politikalar hakkında birden fazla görüş bildirmişlerdir. Devam zorunluluğunun kaldırılması, çalışanların iş yerlerinden izinli sayılmaları, dışardan gelenler için uygun konaklama hizmetlerinin sunulması ve çalışanlara yönelik hafta sonu ya da akşamları sınav imkânının sunulması politikaları, yetişkin öğrenciler tarafından en yüksek oranda seçilen politika maddeleri olmuştur. Yetişkin öğrenciler tarafından en düşük oranda seçilen politika maddeleri ise programda farklı müfredat uygulanması, girişte yetişkinler için ayrı kontenjan uygulanması ve giriş koşullarının düzenlenmesi şeklindedir. Yetişkin öğrencilerin bu politika maddeleri içerisinde kendileri için en önemli olanı seçmeleri istendiğinde en yüksek oranla devam zorunluluğunun kaldırılması, en düşük oranla ise giriş koşullarının düzenlenmesi maddeleri seçilmiştir.

Yetişkinlerin demografik özellikleri ile geliştirilmesini istedikleri politika grupları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Yaş, medeni durumu, çalışma durumu ve aylık gelir durumu ile geliştirilebilir yükseköğretim politikaları arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunurken; cinsiyet ile bu politikalar arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Araştırma kapsamında yetişkinlerin en çok üzerinde durulmasını istedikleri konu, devam zorunluluğun kaldırılması olmuştur. Özellikle çalışan yetişkinler tarafından geliştirilebilir politika olarak talep edilen bu koşulun yükseköğretim kurumuna ait politika yapımcılar tarafından yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Belirli bir beklenti ve öğrenme hedefi ile eğitime katılan yetişkinler için devam zorunluluğunun kaldırılması onlar için teşvik edici bir rol üstlenecektir. Hem çalıştıkları kurumdan derslere katılım için izin almalarına gerek kalmayacak hem de devam sorunu yüzünden derslerinden geçersiz not almayacaklardır. Kendi öğrenme hızlarında akşam ya da hafta sonları çalışarak, ayrıca ders danışmanlarından ödev ve projeler olarak geleneksel öğrenciler ile aralarındaki oluşacak farkı kapatabilecekleri düşünülebilir. Yetişkinlerin büyük çoğunluğunun kendi isteği ile eğitime katıldıkları düşünüldüğünde ders çalışmak için en uygun zamanı kendileri ayarlayıp sorumluluklarının bilincinde olarak eğitimlerini tamamlayacaklardır. Ev ve iş sorumlulukları bulunan yetişkinlerin devam zorunluluğuna tabi tutulmadan eğitim almalarını sağlamak, eğitime katılımı karşılaştıkları veya karşılaşacakları engellerden birkaçını azaltacaktır. Silva ve diğ. (1998) yetişkinlerin devam konusunda yaşadıkları engelleri zaman yetersizliği, aile sorumlulukları, mali yetersizlikler, derslere katılmama olarak ifade etmiştir. Broek ve Hake (2012) ise çevrimiçi öğrenme ortamları ve destek programları gibi esnek bir öğrenme sistemi oluşturulduğunda ücretli veya ücretsiz çalışma izni düzenlemelerine ihtiyaç olmayacağını belirtmişlerdir.

Yetişkin öğrenciler, yükseköğretim deneyimlerinde iş ve aile sorumlulukları gibi benzersiz engellerle karşı karşıyadırlar. Yetişkinlerin işlerine ayrılmaları gereken zaman yüzünden ders başarıları etkilenmektedir (Choy, 2002). Bu tür öğrenenler için devam zorunluluğu bulunmayan çevrimiçi ve uzaktan eğitim yöntemleri ile eğitim almak daha caziptir. Bu sayede yetişkinler, örgün eğitimin gerektirdiği belirli zamanda, belirli yerde olma şartı, diğer bir ifadeyle devam zorunluluğu gerektiren koşullardan muaf tutularak eğitimlerine devam edebileceklerdir. Ancak gözden kaçırılmaması gereken diğer bir nokta ise yetişkinlerin bu yöntemlerle eğitim alabilmeleri için teknoloji okuyazarı olmalarının gerekliliğidir. Bu konu hakkında Lakin ve diğ. (2007) de yetişkin öğrencilerin teknoloji kullanımı gibi ek desteklere gereksinimlerinin olabileceğini ifade etmiştir. Yükseköğretim kurumlarının yetişkinlerin iş, aile ve öğrencilikleri arasındaki bu geçiş sürecinin farkında olmaları ve yetişkinleri öğrenme hayatlarında daha fazla destekleyici olmaları gerekmektedir (Compton ve diğ., 2006).

Araştırmada çıkan bulgular alan yazındaki yükseköğretim politikaları hakkında yapılmış olan çalışmalar ile tutarlıdır. (Saar ve diğ., 2014), yükseköğretim kurumlarının; sınavsız geçiş ile alımlar yapması, uzaktan eğitim sunması, önceki deneyimlerin saydırılmasına imkan tanınması, mali destek sunması gibi fırsatları sağlamaları durumunda yetişkin öğrencilerin eğitim alırken daha az engelle karşılaşacaklarını ifade etmişlerdir. Bu fırsatları ülkelerdeki yükseköğretim kurumlarının uygulaması gereken politika ve uygulama örnekleri olarak düşünmek mümkündür. Benzer şekilde Schuetze ve Slowey (2002) de yetişkinlerin yükseköğretime katılımını engelleyen veya destekleyen kurumsal politika konularına odaklanarak geleneksel olmayan öğrencilerin katılımı açısından; yükseköğretimin kurumsal olarak

farklılaşması, kurumsal yönetim ve kontrol, esnek (açık) erişim, eğitim şekli, mali yardım ve yaşam boyu eğitim olanakları gibi faktörlerin önemine değinmişlerdir.

Yetişkin öğrencilerin mali olarak desteklenmemeleri, karşılaştıkları önemli engellerden birisidir. Örneğin kişisel bir geliri olmayan yetişkin yaş şartından dolayı mali desteğe başvuramamaktadır. Diğer yandan gelir durumu düşük olanlar da hem yaş şartının sağlayamaması hem de bir işte çalıştıkları için mali destek başvurularında bulunamamaktadır. Yetişkinlerin çalıştıkları kurum aracılığı ile ya da devlet desteği ile eğitimlerine devam ederken koşulsuz desteklenmeleri gerekmektedir. OECD (2003)'nin yayınladığı raporda farklı eğitim seviyelerinde eğitim alacak yetişkin işçiler için mevzuat, mali teşvikler ve sözleşmeye dayalı anlaşmalar yoluyla eğitim verilmesi için çaba gösterildiği ifade edilmiştir. Ancak ülkemizde bu tür uygulamaların henüz yaygınlaşmadığı söylenebilir.

Yetişkinler ev, iş ve aile sorumluluklarına eklenen öğrenci rolü ile kısıtlı zamanlarda derslere katılım gösterirler. Bu sebeple geleneksel öğrencilerden farklı sorumluluklara sahip olduklarının, ders danışmanları ve idari personel tarafından fark edilmesini isterler ve bu bağlamda desteklenmeyi beklerler. Aynı zamanda yetişkinler eğitim hedeflerini gerçekleştirebilmek adına yaşadıkları şehirden farklı bir yerde eğitim almak zorunda da kalabilirler. Dolayısıyla uygun ücretlerle kalabilecekleri bir konaklama hizmetine de ihtiyaç duymaktadırlar. Sonuç olarak yetişkinlerin eğitim alırken çok farklı boyutlarda desteğe ihtiyaç duydukları söylenebilir. Bu sebeple yükseköğretim kurumlarının geleneksel öğrenciler kadar yetişkinleri de kapsayıcı politika ve uygulamalar geliştirmesi gerekmektedir.

Öneriler

Bu çalışma sonucuna göre yetişkin öğrenciler için geliştirilebilir yükseköğretim politikalarına ilişkin öneriler aşağıdaki gibidir:

- 1) Yetişkinlerin de yükseköğretim kurumlarının bir parçası olduğunun bilinciyle kapsayıcı politikalar geliştirilmelidir.
- 2) Eğitime ara veren yetişkinlere yönelik eğitim-öğretim desteği sunulmalıdır.
- 3) Çalışan yetişkin öğrenciler için derslere devam koşullarının iyileştirilmesi ve çalışanların işyerinden izinli sayılmaları gibi kolaylaştırıcı hizmetler sunulmalıdır.
- 4) Yetişkinlerin yükseköğretimde istedikleri programda eğitim almalarını sağlayacak şekilde için ek kontenjanlar açılmalıdır.
- 5) Çalışmayan ve gelir durumu düşük olan yetişkin öğrenciler için mali destek konusunda iyileştirmeler planlanmalıdır.

Not 1: Bu araştırma Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Programında "Katılım Sorunsalı Bağlamında Lisans Eğitiminde Yetişkinler" başlıklı doktora tezi projesine ait verilerin bir kısmına dayanarak hazırlanmıştır.

Not 2: Bu çalışma 14-15 Nisan 2017 tarihlerinde düzenlenen 2nd World Congress on Lifelong Education- WCLE'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Benshoff, J. M. (1993). *Educational opportunities, developmental challenges: understanding nontraditional college students*. Association for Adult Development and Aging Konferansında sözlü olarak sunulmuştur. New Orleans, LA.

Boeren, E., Holford, J., Nicaise, I. ve Baert, H. (2012). Why do adults learn? Developing a motivational typology across 12 European countries. *Globalisation, Societies and Education*, 10(2), 247–269.

Boeren, E., Nicaise, I. ve Baert, H. (2010). Theoretical models of participation in adult education: the need for an integrated model. *International Journal of Lifelong Education*, 29(1), 45–61.

- Broek, S. ve Hake, B. J. (2012). Increasing participation of adults in higher education: factors for successful policies. *International Journal of Lifelong Education*, 31(4), 397–417.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (14. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Chao, E. L., DeRocco, E. S. ve Flynn, M. K. (2007). *Adult learners in higher education: barriers to success and strategies to improve results*. Washington, DC.
- Choy, S. (2002). *Nontraditional undergraduates*. National Center for Education Statistics. Washington, DC.
- Compton, J. I., Cox, E. ve Laanan, F. S. (2006). Adult learners in transition. *New Directions for Student Services*, 114, 73–80.
- Coulter, X. ve Mandell, A. (2012). Adult higher education: Are we moving in the wrong direction? *The Journal of Continuing Higher Education*, 60(1), 40–42.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4. baskı). Boston, MA: Pearson.
- Eurydice, (2011). *Adults in formal education: policies and practice in europe*. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency. Brussels.
- Graham, S. ve Donaldson, J. F. (1999). Adult students' academic and intellectual development in college. *Adult Education Quarterly*, 49(3), 147–161.
- Home, A. ve Hinds, C. (2000). *Life situations and institutional supports of women university students with family and job responsibilities*. Adult Education Research Konferansında sözlü olarak sunulmuştur. Vancouver, BC, Canada.
- Jung, J.-C. ve Cervero, R. (2002). The social, economic and political contexts of adults' participation in undergraduate programmes: a state-level analysis. *International Journal of Lifelong Education*, 21(4), 305–320.
- Kasworm, C. E. (2003). Setting the stage: adults in higher education. *New Directions for Student Services*, 102, 3–10.
- Kasworm, C. E. (2008). Emotional challenges of adult learners in higher education. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 120, 27–34.
- Kwang, K., Hagedorn, M., Williamson, J. ve Chapman, C. (2004). *Participation in adult education and lifelong learning: 2000-01*. National Center for Education Statistics. Washington, DC.
- Lake, E. D. ve Pushchak, A. J. (2007). Better allocating university resources to create on-line learning environments for non-traditional students in underserved rural areas. *Innovative Higher Education*, 31, 215–225.
- Lakin, M. B., Mullane, L. ve Robinson, S. P. (2007). *Framing new terrain: older adults and higher education*. American Council on Education. Washington, DC.
- Lowe, J. (1985). *Dünyada yetiskin egitime toplu bakis*. T. Oguzkan (Çev.). Ankara: Unesco Türkiye Milli Komisyonu.
- OECD. (2003). *Beyond rhetoric: adult learning policies and practices*. OECD publication. France.

Pollard, E. (2008). *University is not just for young people*. Institute for Employment Studies DIUS (Research Report). Brighton.

Postan, L. (2014). Adult education and some andragogical dimensions of higher education in the Republic of Moldova. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 142, 127–132.

Rabourn, K. E., Shoup, R. ve Brckalorenz, A. (2015). *Barriers in returning to learning: engagement and support of adult learners*. Association for Institutional Research Konferansında sözlü olarak sunulmuştur. Colorado:Indiana University.

Saar, E., Täht, K. ve Roosalu, T. (2014). Institutional barriers for adults' participation in higher education in thirteen European countries. *Higher Education*, 68(5), 691–710.

Schuetze, H. G. ve Slowey, M. (2002). Participation and exclusion: a comparative analysis of non-traditional students and lifelong learners in higher education. *Higher Education*, 44, 309–327.

Silva, T., Cahalan, M. ve Lacinero-Paquet, N. (1998). *Adult education participation decisions and barriers: review of conceptual frameworks and empirical studies* (Ön Rapor). *National Center for Education Statistics*. Washington, DC.

Sissel, P. A., Hansman, C. A. ve Kasworm, C. E. (2001). The politics of neglect: Adult learners in higher education. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 91, 17–27.

Slotnick, H. B., Pelton, M. H., Fuller, M. L. ve Tabor, L. (1993). *Adult learners on campus*. London and New York: Routledge Falmer Taylor & Francis Group.

Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel araştırma süreci ve spss ile veri analizi*. Detay Yayıncılık. Ankara.